

Kooskõlastustabel

Esitaja/märkuse sisu	Märkuse/ettepaneku arvestamine / mittearvestamine
Kliimaministeerium 25.03.2026 nr 1-5/26/890-4	
<p>Kliimaministeerium ei kooskõlasta elektroonilise side seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu järgmistel põhjustel.</p> <p>1. Kliimaministeerium toetab põhimõtet anda elutähtsa teenuse osutajatele (edaspidi ETO) võimalus kaitsta oma kriitilist taristut mehitamata õhusõidukitest tulenevate ohtude eest. Samas peame oluliseks, et kavandatav regulatsioon oleks selgelt piiritletud, kooskõlas nii riigisiseste arengute kui ka Euroopa Liidu õigusega ega tooks kaasa põhjendamatut halduskoormust ega õiguslikku ebaselgust.</p> <p>Juhime tähelepanu, et Riigikantselei ettevalmistamisel olev mehitamata õhusõidukite seire ja tõrje regulatsioon näeb ette kitsama lähenemise, mille kohaselt piiritletakse tõrjeõigus eelkõige riigikaitseobjektideks määratud kriitilise taristuga ning nähakse ette nii passiivsete kui ka vajadusel kineetiliste meetmete kasutamine. Samuti on kavas koondada peamine vastutus mehitamata õhusõidukite tõrje eest Politsei- ja Piirivalveamet kätte. Leiame, et selline lähenemine on põhjendatud ning aitab vältida olukorda, kus elutähtsat teenust korraldavad asutused peaksid hakkama iseseisvalt hindama kriitilise taristu staatust ning andma sellest tulenevalt ETO-dele õiguse raadiosidet piirata. See tooks kaasa märkimisväärse halduskoormuse kasvu ning võib tekitada ebaselgust erinevate taristute ja teenuste toimimisele avalduvate mõjude osas.</p>	<p>Märkus on võetud teadmiseks.</p> <p>Elutähtsa teenuse osutajate kriitilise taristu kaitset puudutav osa on eelnõust välja jäetud, kuna seda on kavas reguleerida Riigikogus menetluses oleva eelnõuga 902SE „Korrakaitseaduse muutmise ja sellest tulenevalt teiste seaduste muutmise seadus (mehitamata sõidukite seire ja tõrje rollijaotus)“.</p>
<p>2. Juhime tähelepanu võimalikule vastuolule Euroopa Liidu õigusega seoses raadioside tahtliku häirimise (jamming) lubatavusega. Euroopa Liidu raamistikus on raadioside häirimine tsiviilkäibes üldjuhul keelatud ning lubatud üksnes väga piiratud erandina riigikaitse ja julgeoleku eesmärkidel, eeldusel et vastavat tegevust viivad läbi pädevad riigiasutused. Eelnõus kavandatud lähenemine, mis võimaldaks raadioside häirimist ka teatud tsiviilsetele osapooltele, ei näi olevat nende põhimõtetega kooskõlas. Eeltoodust tulenevalt leiame, et raadioside häirimisega seotud pädevus peaks jääma selgelt riigiasutustele ning regulatsioon peaks olema kitsamalt piiritletud, et tagada õigusselgus,</p>	<p>Märkus on võetud teadmiseks.</p> <p>Raadioside häirimine on üldjuhul keelatud ning raadiohäirete tekkimise riskide maandamiseks on ELi tasandil sätestatud kohustus raadioseadme kasutamiseks taotleda riigilt sagedusluba. Sagedusloaga sätestatakse vajalikud</p>

<p>vältida vastuolu Euroopa Liidu õigusega ning minimeerida võimalikke negatiivseid mõjusid teistele sidevõrkudele ja elutähtsatele teenustele.</p>	<p>raadiosageduste kasutamise tehnilised tingimused, mis aitavad vältida raadiohäireid.</p> <p>Küll on lisaks sätestatud näiteks Raadioseadmete direktiivis (2014/53/EL) erand, et riigikaitse ja riigijulgeoleku valdkonnas on võimalik kasutada seadmeid, mis ei vasta raadioseadmete direktiivile (näiteks antud juhul raadioside piiramist võimaldav seade). Leiame, et ka raadioside piiramise seadmete kasutamise väljaõpe või seadmete arendamine ja testimine on selgelt kooskõlas nii riigikaitse kui ka -julgeoleku tagamise eesmärkidega. Kui väljaõpet või testimist tehakse kontrollitult selleks ettevalmistatud polügoonil ja sagedusloa alusel, on ka raadiohäirete tekkimise risk, mis mõjutaks kolmandaid osapooli, maandatud.</p>
<p>3. Leiame, et eelnõu ei käsitle piisava põhjalikkusega raadioside häirimisega kaasnevaid riske lennuohutusele ega taga asjakohaste ennetavate meetmete süsteemset rakendamist. Eriti problemaatiline on eelneva riskihindamise selge nõude puudumine. Kehtivas praktikas ei sisalda raadioside häirimiseks esitatav sagedusloa taotlus piisavat teavet taotleja poolt kavandatud riski maandamise meetmete kohta. Selle tulemusena on riskide tuvastamine ja asjakohaste maandamismeetmete määratlemine suures osas jäänud sagedusloa kooskõlastajate kanda. Selline lähenemine ei taga tasakaalustatud ega piisavalt läbipaistvat menetlust.</p> <p>Peame vajalikuks, et potentsiaalne raadioside häirija hindaks eelnevalt oma kavandatava tegevuse mõju ning esitaks koos taotlusega ka konkreetseid riski maandamise meetmed. See võimaldaks kooskõlastajatel paremini hinnata taotleja teadlikkust ja võimekust ning toetaks sisulisemat ja tõhusamat otsustusprotsessi. Samas rõhutame, et eelneva riskihindamise nõue ei asendaks kooskõlastajate rolli, vaid täiendaks seda.</p>	<p>Märkust ei ole arvestatud.</p> <p>Rõhutame, et nii täna kehtiv, kui ka plaanitav uus sagedusloa taotlemise protseduur annab võimaluse Justiits- ja Digiministeeriumi, Kaitseministeeriumi, Kliimaministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Siseministeeriumi ning Sotsiaalministeeriumi haldusalal lisada omapoolsed piiravad tingimused, mida TTJA sagedusloa andmisel aluseks võtab. Samuti käsitleb sagedusloa andmise protsess ise selliste riskide hindamist ning TTJA-l on õigus täiendavaid kooskõlastusi küsida ja piiranguid panna kui mingi valdkonna riskid on jäänud hindamata.</p>

	Seega leiame, et kahjulike kõrvalmõjude tekkimise riskid on sellega piisavalt maandatud sh lennundusele.
4. Eelnõu ei ole praegusel kujul piisavalt kooskõlas rahvusvaheliste lennundusnõuetega. Vastavalt ICAO Annex 10 – Aeronautical Telecommunications standarditele peab riik enne raadiosüsteemide katsete või võimaliku häiringu lubamist rakendama kõik vajalikud ettevaatusabinõud kahjuliku häiringu vältimiseks. See hõlmab eelnevat tehnilist ja ohutusalast hindamist (riskianalüüs või safety assessment). Samuti tuleneb Annex 10-st kohustus tagada aeronautiliste sageduste kaitse häiringu eest, mis eeldab häiringuriski eelnevat hindamist.	<p>Märkust ei ole arvestatud.</p> <p>Sagedusloa andmisel säilib protseduur, mille käigus Justiits- ja Digiministeeriumi, Kaitseministeeriumi, Kliimaministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Siseministeeriumi ning Sotsiaalministeeriumi haldusala saavad anda omapoolsed piiravad tingimused, mida TTJA sagedusloa andmisel aluseks võtab, maandavad häirete tekkimise riski kolmandatele osapooltele.</p> <p>Samuti käsitleb sagedusloa andmise protsess ise selliste riskide hindamist ning TTJA-l on õigus täiendavaid kooskõlastusi küsida ja piiranguid panna kui mingi valdkonna riskid on jäänud hindamata.</p>
5. Tuleb arvestada, et GNSS-signaalide ja raadioside häirimist käsitletakse otsese ohuna lennuohutusele. Vastavalt EASA alusmäärusele (EL) 2018/1139 peab riik kehtestama meetmed, mis ei ohusta lennuohutust. Sellest tulenevalt peab iga tegevus, mis võib mõjutada navigatsioonisüsteeme, lennujuhtimise sidet või GNSS-signaale, läbima asjakohase ohutushindamise.	<p>Märkus on võetud teadmiseks.</p> <p>Sagedusloa andmisel säilib protseduur, mille käigus Justiits- ja Digiministeeriumi, Kaitseministeeriumi, Kliimaministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Siseministeeriumi ning Sotsiaalministeeriumi haldusala saavad anda omapoolsed piiravad tingimused, mida TTJA sagedusloa andmisel aluseks võtab, maandavad häirete tekkimise riski kolmandatele osapooltele.</p> <p>Samuti käsitleb sagedusloa andmise protsess ise selliste riskide hindamist ning TTJA-l on õigus täiendavaid kooskõlastusi küsida ja piiranguid panna kui mingi valdkonna riskid on jäänud</p>

	<p>hindamata. Ka praeguse kehtiva regulatsiooni raames saab GNSS signaalide häirimist teostada ning seda võib teha üksnes lennuohutuse eest vastutava kooskõlastusega ning nende poolt esitatud tingimuste alusel. Sama põhimõte jääb kehtima uue eelnõuga planeeritava regulatsiooni raames.</p>
<p>6. Leiame, et eelnõu ei taga piisavalt Euroopa Liidu õiguse nõuete täitmist. Euroopa elektroonilise side seadustik (direktiiv (EL) 2018/1972) kohustab liikmesriike vältima kahjuliku häiringu teket. Ilma eelneva riskihindamiseta ei ole võimalik seda kohustust praktikas täita.</p>	<p>Märkust ei ole arvestatud.</p> <p>TTJA hindab enne sagedusloa andmist võimalikke kaasnevaid riske ja sätestab sagedusloale vajalikud tehnilised tingimused, mis maandavad võimalikke riske.</p> <p>Sagedusloa andmisel säilib protseduur, mille käigus Justiits- ja Digiministeeriumi, Kaitseministeeriumi, Kliimaministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Siseministeeriumi ning Sotsiaalministeeriumi haldusala saavad anda omapoolsed piiravad tingimused, mida TTJA sagedusloa andmisel aluseks võtab, maandavad häirete tekkimise riski kolmandatele osapooltele.</p>
<p>7. Raadioside häirimiseks kasutatavad seadmed ei ole tsiviilkäibes vabalt kättesaadavad ning nende hankimine ja kasutamine on seotud riigikaitseliste protsessidega. Samuti on häirimise tehnilised parameetrid ja ulatus üldjuhul käsitletavat tundliku teabena. Sellest tulenevalt jääb ebaselgeks, millisel viisil ja milliste teadmiste alusel peaksid eelnõus nimetatud laiendatud isikute ringi kuuluvad osapooled sellist tegevust õiguspäraselt ja ohutult teostama.</p>	<p>Märkust on arvestatud osaliselt.</p> <p>Elutähtsa teenuse osutajate kriitilise taristu kaitset puudutav osa on eelnõust välja jäetud, kuna seda on kavas reguleerida Riigikogus menetluses oleva eelnõuga 902SE „Korralduseseaduse muutmise ja sellest tulenevalt teiste seaduste muutmise seadus (mehitamata sõidukite seire ja tõrje rollijaotus)“.</p> <p>Raadioside piiramine väljaõppe või teadus- ja arendustegevuse eesmärgil on piiritletud selleks ettevalmistatud keskkondadega (polügoon), mis</p>

	maandab riski, et raadioside piiramisega kaasnevad riskid mõjutaksid kolmandaid osapooli.
<p>8. Eelnõu kohaselt peab sagedusloa taotleja, kelleks on ka riigi enamusosalusega äriühing või ETO, lisama taotlusele elutähtsa teenuse toimepidevust korraldavadalt asutuselt (edaspidi ETKA) või valdkonda koordineerivalt ministeeriumilt saadud kooskõlastuse. Kui taotleja seda teinud pole, jätab TTJA sagedusloa andmata. Seletuskirjas on märgitud, et halduskoormust ettevõtjatele ei kaasne, kuid eelnõuga tekib ettevõtjal, kes on riigi enamusosalusega või ETO, uue regulatsiooni järgi topelt halduskoormus sagedusloa taotlemisel:</p> <p>1) taotleja, kes on riigienamusosalusega või ETO, peab saama kinnituse ETKA-lt või valdkonna eest vastutavalt ministeeriumilt;</p> <p>2) taotleja peab taotlema sagedusloa.</p> <p>Seletuskirjas ei ole kaalutud, miks ei võiks TTJA ise küsida kinnitust valdkonna ETKA-lt või valdkonna eest vastutavalt ministeeriumilt. Sarnane protsess toimib täna näiteks hoonestusloa menetluses, kus TTJA hoonestusloa andjana peab küsima asjaomase asutuse arvamust (EhS § 1135).</p>	<p>Märkus on võetud teadmiseks.</p> <p>Elutähtsa teenuse osutajate kriitilise taristu kaitset puudutav osa on eelnõust välja jäetud, kuna seda on kavas reguleerida Riigikogus menetluses oleva eelnõuga 902SE „Korralduseseaduse muutmise ja sellest tulenevalt teiste seaduste muutmise seadus (mehitamata sõidukite seire ja tõrje rollijaotus)“.</p>
<p>9. Jääb ebaselgeks, miks eelnõu punkti 1 kohaselt määratakse kinnituse andjaks osadel juhtudel kaks asutust. Kui merenduses on täna ETKA ja valdkonna eest vastutav ministeerium sama asutus, siis teistes valdkondades nii olla ei pruugi. See tähendab, et osades valdkondades võib riigienamusosalusega ettevõtte või ETO-l tekkida segadus, kellelt ta kooskõlastuse saada peab. Protsessi võib pikendada ka valdkonna eest vastutava ministeeriumi ja tema haldusalas oleva ETKA vahelise kokkuleppe puudumine, kes kooskõlastuse andma peab. Niinimetatud kahele asutusele saatmine ja ootamine, kes enne vastab, toob kaasa töökoormuse kasvu mõlemale ametiasutusele.</p>	<p>Märkus on võetud teadmiseks.</p> <p>Elutähtsa teenuse osutajate kriitilise taristu kaitset puudutav osa on eelnõust välja jäetud, kuna seda on kavas reguleerida Riigikogus menetluses oleva eelnõuga 902SE „Korralduseseaduse muutmise ja sellest tulenevalt teiste seaduste muutmise seadus (mehitamata sõidukite seire ja tõrje rollijaotus)“.</p>
<p>10. Teeme ettepaneku saata eelnõu arvamuse avaldamiseks ka AS-le Tallinna Sadam, kel tekib õigus eelnõukohaseid taotlusi tegema hakata.</p> <p>Oleme valmis oma seisukohti täiendavalt selgitama ning osalema edasistes aruteludes.</p>	<p>Märkus on võetud teadmiseks.</p> <p>Elutähtsa teenuse osutajate kriitilise taristu kaitset puudutav osa on eelnõust välja jäetud, kuna seda on kavas reguleerida Riigikogus menetluses oleva eelnõuga 902SE „Korralduseseaduse muutmise ja sellest tulenevalt teiste seaduste muutmise seadus (mehitamata sõidukite seire ja tõrje rollijaotus)“.</p>

Kaitseministeerium 30.03.2026 nr 5-7/26/25-4 ¹	
Siseministeerium 08.04.2026 nr 1-7/87-7	
<p>Justiits- ja Digiministeerium esitas Siseministeeriumile kooskõlastamiseks ja arvamuse avaldamiseks elektroonilise side seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu ja selle lisad. Käesolevaga esitab Siseministeerium omapoolsed ettepanekud eelnõu ning selle lisade muudatusteks:</p> <p>1. Teeme ettepaneku siduda raadioside piiramine riigiasutuste vastutusvaldkondadega ning riigi enamusosalusega äriühingu või elutähtsa teenuse osutaja (edaspidi ETO) poolt konkreetsete olukordadega:</p> <p>1.1 Eelnõuga muudetav elektroonilise side seaduse (ESS) § 115 lg 1 p 1 sõnastus ei anna piisavalt selget liigendust, millisel asutusel, millise vastutusvaldkonna ülesannete täitmiseks raadioside piiramise õigus antakse. Loetellu tuleks vastutusvaldkonnana lisada kuriteo tõkestamine julgeolekuasutuste seaduse (JAS) § 4 kohaselt ning asutuste loetelus tuleks nimetada JAS alusel riigi julgeolekut tagavad asutused. Seetõttu leiame, et ülesannete ja õiguste loetelu ei saa olla selliselt, nagu eelnõus pakutud on ja soovitame loetelu koostamisel lähtuda lennundusseaduse § 4¹ analoogiast.</p>	<p>Märkust on arvestatud.</p> <p>Eelnõud on täpsustatud vastavalt ettepanekule.</p>
<p>1.2 Eelnõuga muudetav ESS § 115 lg 1 p 3 sõnastus „riiklikult olulise objekti kaitseks“ on liialt üldine ja kõikehõlmav, mistõttu tuleks sätestada ka konkreetseid situatsioone, mille realiseerumisel võib raadiosidet piirata. Minimaalselt tuleks nimetatud piirangud sätestada seletuskirja juurde lisatud Vabariigi Valitsuse määruse „Raadioside piiramise tingimused ja kord“ kavandis (edaspidi <i>määruse kavand</i>). Praegusel juhul ei täpsusta määruse kavand riigi enamusosalusega äriühingu või elutähtsa teenuse osutaja poolt raadioside piiramise aluseid. Määruse kavand § 4 lg 1 sätestab, et ETO võib raadiosidet piirata teenuse osutamiseks vajaliku objekti kaitseks. Samuti sätestab määruse kavand § 4 lg 4, et riigi enamusosalusega äriühing võib piirata raadiosidet enda tegevuseks olulise objekti kaitseks. Seega laiendatakse raadioside piiramiseks küll õigustatud isikute ringi, kuid see õigus jäetakse liialt üldiseks, mis võib tekitada praktikas ebaselgeid olukordi. Elektroonilise side seaduses või vähemalt määruse kavandis tuleks selgelt loetleda konkreetseid situatsioone, mille korral ETO või riigi enamusosalusega äriühing tohib raadiosidet piirata (nt vahetu oht objektile).</p> <p>Eelnõu kohaselt antakse ESS § 115 lg 1 p 3 puhul õigus raadiosidet piirata riigi enamusosalusega äriühingule või elutähtsa teenuse osutajale. On kaheldav, kas ESS § 115 lg 1 p 1 kavandatav sõnastus katab ära selle, et ESS § 115 lg 1 p 3 nimetatud objektide</p>	<p>Märkus on võetud teadmiseks.</p> <p>Elutähtsa teenuse osutajate kriitilise taristu kaitset puudutav osa on eelnõust välja jäetud, kuna seda on kavas reguleerida Riigikogus menetluses oleva eelnõuga 902SE „Korralduseseaduse muutmise ja sellest tulenevalt teiste seaduste muutmise seadus (mehitamata sõidukite seire ja tõrje rollijaotus)“.</p>

¹ Kaitseministeeriumi kiri on märkega asutusesiseseks kasutamiseks (AvTS § 35 lg 1 p 3 (1)).

<p>kaitseks saavad raadioside piiramist kasutada ka asutused, kellel võib see vajadus olla, nt Politsei- ja Piirivalveamet. Üksikut objekti puudutav oht ei pruugi olla alati selline, mis mahub riigi julgeoleku tagamise alla, samuti võivad osad objektid asuda avalikkusele piiratud ligipääsetavusega kohtades, kus ei ole seost avaliku korra tagamisega. Seetõttu on otstarbekas sätestada ka riigiasutuste puhul raadioside piiramine objektide kaitseks selgesõnaliselt. Analoogiaks võib siin võtta lennundusseaduse § 601 politsei poolt valvatavate objektide osas.</p>	
<p>1.3 Täiendavalt soovime märkida, et ETO-l riiklikult olulise objekti näitena on seletuskirjas toodud elektritaristu – samas enamus kriitilisest elektritaristu objektidest on muutumas riigikaitseobjektideks. Tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõus (668SE) räägitakse ajutiselt ja alaliselt kaitstavast olulisest objektist, mille ründamine, hõivamine, kahjustamine või hävitamine takistab märkimisväärselt võimet või toob kaasa võimetuse täita kriisiülesannet. Ehk need objektid peaks katma ka olulised ETO objektid ja perspektiivis võiks ajutiselt ja alaliselt kaitstavad olulised objektid katta eelnõus pakutava „riiklikult olulise objekti“. Seega vajaks mõiste „riiklikult oluline objekt“ kohendamist ja/või seletuskirjas täpsemat selgitamist.</p>	<p>Märkus on võetud teadmiseks.</p> <p>Elutähtsa teenuse osutajate kriitilise taristu kaitset puudutav osa on eelnõust välja jäetud, kuna seda on kavas reguleerida Riigikogus menetluses oleva eelnõuga 902SE „Korraldusseaduse muutmise ja sellest tulenevalt teiste seaduste muutmise seadus (mehitamata sõidukite seire ja tõrje rollijaotus)“.</p>
<p>2. Juhime tähelepanu, et määruse kavand § 4 lg 4 kasutab terminit „enda tegevuseks oluline objekt“, mis on oluliselt laiem kui eelnõuga muudetava ESS § 115 lg 1 p-s 3 kasutatav „riiklikult oluline objekt“. Taoline terminoloogiline lahknevus võib jätta riigi enamusosalusega äriühingule liialt vaba valiku, millistel objektidel raadiosidet piirata. Seaduse eelnõu tasandil on raamistus kitsam, seega peaks ka määruse kavand selle järgi joonduma.</p>	<p>Märkus on võetud teadmiseks.</p> <p>Elutähtsa teenuse osutajate kriitilise taristu kaitset puudutav osa on eelnõust välja jäetud, kuna seda on kavas reguleerida Riigikogus menetluses oleva eelnõuga 902SE „Korraldusseaduse muutmise ja sellest tulenevalt teiste seaduste muutmise seadus (mehitamata sõidukite seire ja tõrje rollijaotus)“.</p>
<p>3. Siseministerium palub kaaluda raamistiku loomist selleks, et arendada ühtne e-teenus sageduslubade taotluste esitamiseks, kooskõlastamiseks ja otsustamiseks. Praegune e-posti ja dokumendihaldussüsteemide kaudu kooskõlastuste küsimine tekitab märkimisväärset halduskoormust ning killustab teabevoogu. Keskne keskkond vähendaks koormust, kiirendaks ja tõstaks menetluse läbipaistust. Sealjuures oleks võimalik kehtestada tingimused reeglipõhise automaatse kooskõlastusringi loomiseks. Määruse kavand § 7 annab Siseministeriumile õiguse seada piirangud raadioside piiramisele objekti põhisealt, aga ei näe ette protseduuri, kuidas Siseministerium saab teavet objektidest, kus piiramise võimekust taotletakse või on taotletud.</p>	<p>Märkus on võetud teadmiseks.</p> <p>Eelnõuga kavandatakse sageduslubade taotlemise ja kooskõlastuste andmise protsessi lihtsustamist, mis vähendaks tänast halduskoormust nii sagedusloa taotleja kui ka kooskõlastajate jaoks.</p> <p>Sagedusloa taotlemise protsess on e-teenusena kasutatav.</p>

<p>4. Eelnõu seletuskirjas on selgitatud järgmist: „<i>Raadioside piiramine mõjutab selle mõjupiirkonnas viibijate jaoks sideteenuste kättesaadavust, kuid seda vähesel määral. Oluline on rõhutada, et raadioside piiramist rakendatakse üksnes vahetu ohu tõrjumise hetkel ning raadioside piiramist võimaldavad seadmed ei tööta alaliselt. Ohu tõrjumisest saadav kasu kaalub üle võimaliku kahju, mida võib kaasa tuua mobiilside lühiajaline häirimine.</i>“ Siseministeerium märgib, et raadioside piiramisega kaasnev mõju võib olla ka näiteks ohuteavituse kanalite toimimise pärssimine. Näiteks võib ründedroonide takistamise eesmärgil olla piiratud ka varjumishoiatuste jõudmine inimesteni, kes on potentsiaalses rünnakalas. Samas on just sellisel ajahetkel oluline tagada, et mõjupiirkonnas viibivaid isikuid rünnakust viivitamata teavitatakse. Seega tuleks täpsemalt hinnata, millist mõju võib avaldada raadioside piiramine isikute suhtes, kes on potentsiaalses rünnakualas ning mis protseduuri järgi on võimalik katkestada raadioside piiramine kui ohu tõrjumisest tekkiv kahju on suurem kui saadav kasu.</p>	<p>Märkus on võetud teadmiseks.</p> <p>Ohuteavitus on Eestis mitmekihiline, mis hõlmab erinevaid sidekanaleid või ka näiteks sireene. Mitmekihilisus loob paremad eeldused inimeste teavitamiseks ka olukorras, kus vahetu ohu tõrjumiseks on vajalik mingeid raadioside kanaleid piirata, et hoida ära potentsiaalne suurem kahju.</p> <p>Sagedusloa andmisel säilib protseduur, mille käigus Justiits- ja Digiministeeriumi, Kaitseministeeriumi, Kliimaministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Siseministeeriumi ning Sotsiaalministeeriumi haldusala saavad anda omapoolsed piiravad tingimused, mida TTJA sagedusloa andmisel aluseks võtab.</p> <p>Seeläbi saab ohuteavituse eest vastutav ministeerium lisada piiravaid tingimusi nimetatud riski maandamiseks.</p>
<p>Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium 10.04.2026 nr 2-3/784-2</p>	
<p>Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM) toetab käesolevat seadusemuudatust ning kiidab algatust laiendada raadioside segamise võimalusi. See on oluline tehnoloogiline arendusetapp, mida erasektoril on siia maani olnud praktiliselt võimatu testida. Pakutud seadusandliku muudatusega loodaks paindlikud õiguslikud võimalused selle tehnoloogia testimiseks ning seejuures loodaks potentsiaal Eestile konkurentsieelise tekitamiseks mehitamata lennunduses ja laiemalt sidearendustehnoloogiates. Täiendavalt teeb MKM ettepaneku kaaluda seadusemuudatuse raames järgmiseid elemente:</p> <p>1. Suheldes erasektori esindajatega mehitamata lennunduse ning kaitsetööstuse valdkonnast on ilmnunud teatavad takistused raadioside tugevusvõimsustega varajase faasi ettevõtetel, kes veel eraldi sageduslubade taotlemiseks pole piisavalt küpses faasis. Nimelt on valdkonnas juba pikemalt kasutusel seadusandlikkust standardsest maksimumist (100mW) võimsamad saatjad ning paljud alustajad kasutavad neid teadmata, et see pole lubatud või seda nõuet mitte täites. Samaaegselt on mehitamata lennundus valdkonnana kiiresti arenev</p>	<p>Märkus on võetud teadmiseks.</p> <p>Nõustume, et drooni juhtimissagedused on kitsaskoht ja see vajab tähelepanu. Hetkel väljub ettepanek eelnõu skoobist.</p> <p>Eraldi sagedusala leidmine on võimalik osapooltega läbi arutada. Vajaliku sagedusala leidmisel on vajalik muuta ettevõtetus ja infotehnoloogiainistri määrust „Eesti raadiosagedusplaan“.</p>

<p>ja vajab aina enam sagedusruumi. Selle pinnalt peaks kaaluma võimalust määrata mehitamata lennunduseks eraldi sagedusala ja/või võimaldada sellel sagedusalal senisest maksimumist suuremaid võimsusi ilma eraldi sagedusloa taotluseta (nt 1-2W). Seejuures võib luua sidesarnase amatöör testsüsteemi nagu on lennunduses A1/A3 piloodilubade näol, mis on lihtsasti ja kiiresti kättesaadav, kuid tagab riigi perspektiivist piisava ohutuse. Täpse lahenduse usaldame valdkondlike ekspertide kätte, kuid selge on, et mehitamata lennundusel on vaja aina enam ruumi sagedusaladel ning seal kasutatavad võimsused ei ole enam kooskõlas tehnoloogilise arenguga.</p>	
<p>2. Lisaks side segamise võimaluse puudusele on sektor varasemalt toonud esile ka puudujäägid tehnoloogiliste lahenduste kasutuselevõtul ja testimisel, milles videopilti edastatakse kõrgemal kui 6.1GHz (kuni 8GHz) sagedusel. Samuti soovitakse kasutada ka varieeruvaid sagedusi, et testida side segamise vastaseid tehnoloogiaid, et mehitamata õhusõiduk või muu tehnoloogia suudaks side segamise oludes hakkama saada. Sektori suunitlusel teeme ettepaneku, et sarnaselt side segamise õigusele võiks ka nende tehnoloogiliste võimaluste teadusarenduslike testimise õiguse anda laiendatud ringile asutustele, kes saaksid omakorda seda võimalust pakkuda ettevõtetele teenusena.</p>	<p>Märkus võetud teadmiseks.</p> <p>Erinevate tehnoloogiate testimine (va raadiosageduse piiramine) on täna võimalik, kui selleks leidub vaba raadiosagedusressurss. TTJA annab selleks otstarbeks võimaluse korral sagedusloa. Eelnõu kontekstis luuakse mehitamata sõidukite tõrjeks ettevalmistatud harjutus- või väljaõppealad ning see lihtsustab see ka ettepanekus välja toodud murekohta.</p>
<p>Lennuliiklusteeninduse AS (e-mail 25.03.2026 KLiMi)</p>	
<p><u>ESS MS raadioside piiramine SK</u> “Oluline on rõhutada, et raadioside piiramine mehitamata õhusõidukite tõrjumise eesmärgil peab toimuma kooskõlas kehtiva lennundusseaduse § 41 lõikega 1. See tähendab, et kui näiteks elutähtsa teenuse osutaja (edaspidi <i>ETO</i>) soovib kaitsta mõnda kriitilist objekti, siis tuleb selle objekti ümbruses kehtestada lennukeelutsoon mehitamata õhusõidukitele vastavalt lennundusseaduses sätestatule.” Kommentaar: Kui mõne kriitilise objekti juures toimub raadioside piiramine (nt. Tallinna vangla) ja sellel võib olla otsene mõju lennundusele ja selle ohutusele (nt. GNSS signaali segamine), kuidas see info/teadmine jõuab EANSi, kes vajadusel/võimalusel teavitab õhusõidukeid võimalikest häiringutest? ETTEPANEK: Tuleb luua sagedusloa omanikule raadioside piiramise korral seotud osapoolte teavitamise kord.</p>	<p>Märkus võetud teadmiseks.</p> <p>Sagedusloa andmisel raadioside piiramiseks säilib protseduur, mille käigus Justiits- ja Digiministeeriumi, Kaitseministeeriumi, Kliimaministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Siseministeeriumi ning Sotsiaalministeeriumi haldusala saavad anda omapoolsed piiravad tingimused, mida TTJA sagedusloa andmisel aluseks võtab, maandavad häirete tekkimise riski kolmandatele osapooltele. Samuti käsitleb sagedusloa andmise protsess ise selliste riskide hindamist ning TTJA-l on õigus täiendavaid kooskõlastusi küsida ja piiranguid</p>

	panna kui mingi valdkonna riskid on jäänud hindamata.
<p>“Punktiga 1 täiendatakse § 12 lõikega 5, mille kohaselt peab elutähtsa teenuse osutaja või riigi enamusosalusega äriühing riiklikult olulise objekti kaitseks sagedusloa taotlemisel taotlusele lisama vastava elutähtsa teenuse toimepidevust korraldava asutuse (edaspidi <i>ETKA</i>) või valdkonda korraldava ministeeriumi kinnituse raadioside piiramise vajaduse kohta vastaval objektil.”</p> <p>Kommentaar: Kas ETKA või valdkonda korraldav ministeerium on piisavalt pädevad hindama erinevate objektide asukoha ja raadioside piiramise mõju lennundusele?</p>	<p>Märkus on võetud teadmiseks.</p> <p>Elutähtsa teenuse osutajate kriitilise taristu kaitset puudutav osa on eelnõust välja jäetud, kuna seda on kavas reguleerida Riigikogus menetluses oleva eelnõuga 902SE „Korraldajate seaduse muutmise ja sellest tulenevalt teiste seaduste muutmise seadus (mehitamata sõidukite seire ja tõrje rollijaotus)“.</p>
<p>“Punktiga 3 täiendatakse § 14 lõiget 1 punktiga 11, millega sätestatakse uus sagedusloa andmise keeldumise alus.</p> <p>Kuna riigi enamusosalusega äriühing või ETO peab eelnõu § 1 punkti 7 (ESS-i § 115 lõige 12) kohaselt raadioside piiramiseks vajaliku sagedusloa taotlemiseks küsima ETKA või valdkonda koordineeriva ministeeriumi käest kooskõlastuse, kas plaan luua mingi tema valduses oleva objekti kaitseks selle ümber raadioside piiramise võimekus on üldse põhjendatud ja mõistlik, siis on vaja sätestada ka alus, et vastava kooskõlastuse puudumisel on TTJA-l õigus sagedusloa mitte väljastada.”</p> <p>Kommentaar: Mis saab näiteks olukorras, kus Tallinna vanglas on raadioside piiramine teatud olukordades õigustatud aga mõju lennundusele ja ohutusele võib olla suur? Kuidas EANS saab teada, et antud territooriumil tegeletakse raadioside piiramisega (nt. GNSS)?</p>	<p>Märkus võetud teadmiseks.</p> <p>Sagedusloa andmisel raadioside piiramiseks säilib protseduur, mille käigus Justiits- ja Digiministeeriumi, Kaitseministeeriumi, Kliimaministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Siseministeeriumi ning Sotsiaalministeeriumi haldusala saavad anda omapoolsed piiravad tingimused, mida TTJA sagedusloa andmisel aluseks võtab, maandavad häirete tekkimise riski kolmandatele osapooltele.</p> <p>Samuti käsitleb sagedusloa andmise protsess ise selliste riskide hindamist ning TTJA-l on õigus täiendavaid kooskõlastusi küsida ja piiranguid panna kui mingi valdkonna riskid on jäänud hindamata.</p>
<p>“Samuti luuakse võimalus raadioside piiramiseks teadus- ja arendustegevuse eesmärgil. Eestis kasvab mehitamata õhusõidukite tööstus, kuid tooteid on vaja katsetada ka olukordades, kus nende juhtimiseks vajalik raadioside ei toimi. Kehtiv õigus sellist võimalust ette ei näe. See võib omakorda tekitada olukorra, kus tootjad lahkuvad Eestist</p>	<p>Märkus on võetud teadmiseks.</p> <p>Eelnõu ei muuda NOTAMi väljastamise põhimõtteid ega polügoonide kinnitamise korda.</p>

<p>riikidesse, kus sellised võimalused on neile loodud. Mehitamata õhusõidukite tootjatele ei nähta ette otsest õigust taotleda raadioside piiramise sagedusluba. Toodete katsetamiseks on neil võimalik kasutada loodavaid polügoone, kuhu Kaitseväge, Kaitseliit või Sisekaitseakadeemia on raadiosidet piiravad seadmed paigaldanud. Tööstus saab katsetada vastavatel polügoonidel kokkuleppel selle omanikuga. Lisaks on üks oluline mehitamata õhusõidukite katsetamise võimaluste pakkuja Metroserdi rakendusuuringute keskus, kes saaks samuti võimaluse oma polügoonil luua võimaluse raadioside piiramiseks.”</p> <p>Kommentaari: Kas raadioside piiramise ajaks väljastatakse NOTAM (kui võib mõjutada õhusõidukeid)? Kuidas kinnitatakse polügoonide alad?</p>	<p>Eelnõu soodustab valdkondlikku teadus- ja arendustegevust.</p>
<p>“Punktiga 7 täiendatakse § 115 lõigetega 11 ja 12.</p> <p>Lõige 11 defineerib raadioside piiramise mõiste.</p> <p>Lõikes 12 sätestatakse, et kui raadioside piiramiseks taotleb sagedusluba ETO või riigi enamusosalusega äriühing, siis peaks ta enne küsima ETKA-lt või valdkonda korraldavalt ministeeriumilt kinnituse, kas konkreetse objekti kaitseks on vaja luua raadioside piiramise võimekus. Selline nõue on põhjendatud, kuna elutähtsa teenuse osutajaid on palju ning riiklikult olulisi objekte veelgi rohkem, seega oleks vaja objektiivset hinnangut, kas ühe või teise objekti jaoks on raadioside piiramise võimekuse loomine põhjendatud. TTJA on küll sagedusloa väljastaja, kuid tal puudub pädevus hinnata vastavate objektide olulisust. Objektiivset hinnangut on kõige pädevam andma ETKA või valdkonda korraldav ministeerium. Sellise nn filtri kasutamine enne sagedusloa andmist aitab vältida raadioside piiramise liiga laialdast ja põhjendamatu kasutamist.”</p> <p>Kommentaari: Kuidas on tagatud, et raadioside piiramise luba kooskõlastades ETKA või valdkonda korraldav ministeerium on arvestanud lennunduse kriitiliste objektidega ning ka võimalike mõjudega õhusõidukitele ja lennundusteenuse pakkujatele?</p>	<p>Märkus on võetud teadmiseks.</p> <p>Elutähtsa teenuse osutajate kriitilise taristu kaitset puudutav osa on eelnõust välja jäetud, kuna seda on kavas reguleerida Riigikogus menetluses oleva eelnõuga 902SE „Korralduseseaduse muutmise ja sellest tulenevalt teiste seaduste muutmise seadus (mehitamata sõidukite seire ja tõrje rollijaotus)“.</p>
<p>“Eelnõul on positiivne mõju riigi julgeoleku ja elutähtsate teenuste toimepidevuse suurendamisele. Muid valdkondi eelnõuga kavandatavad muudatused ei mõjuta. Eelnõu rakendamisega ei kaasne olulist sotsiaalset ega demograafilist mõju ning eelnõu ei avalda mõju elu- ja looduskeskkonnale ega regionaalarengule.”</p> <p>Kommentaari: Kas on arvestatud võimalikku mõju lennundusele?</p>	<p>Märkus on võetud teadmiseks.</p> <p>Raadiosidet piirava seadme kasutamiseks on jätkuvalt ette nähtud sagedusloa taotlemise protseduur, mille käigus saavad Justiits- ja Digiministeeriumi, Kaitseministeeriumi, Kliimaministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Siseministeeriumi ning Sotsiaalministeeriumi haldusala asutused esitada oma piiravad</p>

	<p>tingimused. Sagedusloaga antavad tehnilised kasutustingimused tagavad, et riskid lennundusele oleks maandatud.</p> <p>Samuti käsitleb sagedusloa andmise protsess ise selliste riskide hindamist ning TTJA-l on õigus täiendavaid kooskõlastusi küsida ja piiranguid panna kui mingi valdkonna riskid on jäänud hindamata.</p>
<p>“Raadioside piiramine mõjutab selle mõjupiirkonnas viibijate jaoks sideteenuste kättesaadavust, kuid seda vähesel määral. Oluline on rõhutada, et raadioside piiramist rakendatakse üksnes vahetu ohu tõrjumise hetkel ning raadioside piiramist võimaldavad seadmed ei tööta alaliselt. Ohu tõrjumisest saadav kasu kaalub üle võimaliku kahju, mida võib kaasa tuua mobiilside lühiajaline häirimine.”</p> <p>Kommentaar: Kust tuleb mobiilside? Võidakse segada ka teisi sagedusi. Kas kuskil on välja toodud, mis sagedustel on lubatud raadiosidet piirata?</p>	<p>Märkust on arvestatud.</p> <p>Sõna „mobiilside“ on asendatud sõnaga „raadioside“.</p>
<p><u>Seletuskirja lisa määruse kavand</u></p> <p>“(2) Lõikes 1 nimetatud isik saab raadiosidet piirata elektroonilise side seaduse § 115 lõike 2 punktide 1 ja 2 kohaselt väljastatud sageduslubade alusel ja tingimustel ning sagedusloa omaniku nõusolekul.”</p> <p>Kommentaar: Kuidas ja kellega kooskõlastatakse GNSS segamised? Võib olla otsene mõju lennundusele.</p> <p>“(5) Sagedusloa omanik võib vajaduse korral teha raadiosidet piirava raadiotehnilise vahendi kontrollmõõtmise.”</p> <p>Kommentaar: Kuidas see võimalik on? Mis saab juhul, kui sagedusloa omanikul pole vahendeid või teadmisi (kompetentsi) seda teha?</p> <p>“(3) ETKA hindab objekti olulisust riigi toimimiseks vajaliku kriitilise taristu kontekstis ja kooskõlastab taotluse või jätab selle kooskõlastamata.”</p> <p>Kommentaar: Kas ja kuidas arvestatakse mõju lennundusele?</p> <p>“§ 6. Raadioside piiramisest teavitamine 3</p> <p>(1) Raadioside piiramiseks ettevalmistatud harjutus- või väljaõppealadel peab nähtaval kohal olema selgitav teave selle kohta, et piirkonnas võib esineda raadiosidehäireid või raadioside kasutamine on piiratud.</p> <p>(2) Teabe raadioside piiramise piirkonna, kasutatava vahendi, eeldatava kestuse ja piiratavate raadiosageduste kohta peab raadioside piiramise õigust omav isik edastama</p>	<p>Märkus on võetud teadmiseks.</p> <p>Raadiosidet piirava seadme kasutamiseks on jätkuvalt ette nähtud sagedusloa taotlemise protseduur, mille käigus saavad ka Kliimaministeeriumi asutused esitada oma piiravad tingimused kus arvestatakse mõju lennundusele (kaasaarvatud GNSS-i segamisele esitatavad NOTAM-i nõuded)</p> <p>Sagedusloa omanik võib delegeerida piiramise õiguse ning samas jääb vastutama sagedusloa tingimuste täitmise eest. Tingimuste kontrolliks võib loa omanik seadme üle mõõta. Juhul kui ta ise seda ei suuda võib ta seda taotleda TTJA-st või keelduda õiguse edasi andmisest.</p> <p>Siiski on hetkel huvipooli, kes soovivad nimetatud teenust ettevalmistatud keskkonnas pakkuda ning</p>

<p>Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile enne raadioside piiramist, välja arvatud lõikes 3 sätestatud juhtudel.</p> <p>(3) Kui enne ootamatu sündmuse toimumist ei ole võimalik esitada teavet raadioside piiramise kohta või kui julgeoleku kaalutlustest lähtuvalt ei ole teabe esitamine otstarbekas, siis teavitab raadioside piiramise õigust omav isik Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametit raadioside piiramise piirkonnast, raadioside piiramise kestusest ja piiratud raadiosagedustest peale raadioside piiramise lõppu ühe tööpäeva jooksul.”</p> <p>Kommentaari: ETTEPANEK: Lennuliiklust mõjutavate häirimiste korral tuleb teavitada ka EANSi (nii GNSS kui ka muud lennunduses kasutatavad sagedusvahemikud).</p>	<p>on arvestanud vajadusega omada nimetatud kompetentsi.</p> <p>Raadioside piiramist riigi enamusosalusega äriühingu või elutähtsa teenuse osutaja poolt ei käsitleta enam selles eelnõus.</p> <p>Teavitamisnõudeid, mis ei tulene eelnõuga käsitletavast regulatsioonist saab lisada iga olukorra kohta eraldi läbi ministeeriumite poolt esitatavate piiravate tingimuste.</p>
<p>Muud kommentaarid:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kuidas EANSi teavitatakse, kui segamisel (raadioside piiramisel) võib olla mõju teenuse pakkumisele või õhusõidukitele? • Näitena Tallinna vangla - asub sektoris, kus saabuvad ja lahkuvad õhusõidukid kasutavad GNSS süsteeme. GNSS signaali kadumisel võib olla otsene mõju lennuohutusele. Seega ei ole võimalik, et Tallinna vangla kasutab segajat ilma, et EANS ei oleks teadlik (kes saab vajadusel jagada vahetud infot õhusõidukitele). • Eelnõus ei tooda välja, mis sagedusi/sagedusvahemikke lubatakse segada ning kes koordineerib võimalikud harjutusalad (nt. kus Lennuakadeemial on võimalik segamist harjutada). • Kuidas toimub teavitamine (või kooskõlastamine) lennundusega otseselt seotud raadioside piiramise korral (nt. GNSS segamine)? • Kes vastutab kui raadioside piiramisest tingituna tekib ohtlik olukord või lennundus intsident? 	<p>Kommentaari on võetud teadmiseks.</p> <p>Sagedusvahemike kasutus sõltub konkreetsest raadioside piiramise seadmest.</p> <p>Mõju hindamist lennundusele ja teavitamist on käsitletud eelnevas punktis</p> <p>Vastutaja sõltub konkreetsest juhtumist.</p>
<p>Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit 24.03.2026 nr 5.-1-1/38-1</p>	
<p>Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit (ITL) tänab Justiits- ja Digiministeeriumit kaasamise eest elektroonilise side seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (edaspidi: eelnõu) menetlusse. Oleme eelnõud analüüsinud ja esitame selle kohta järgmised seisukohad ja ettepanekud.</p> <p>Eelnõuga laiendatakse isikute ringi, kes võivad raadiosidet piirata ja täpsustatakse, millistes olukordades on võimalik raadiosidet piirata. See on oluline teema ja toob kaasa mõju mobiilside teenuse osutajate poolt osutatava elutähtsa teenuse toimimisele. Seda eriti</p>	<p>Märkus on võetud teadmiseks.</p> <p>Elutähtsa teenuse osutajate kriitilise taristu kaitset puudutav osa on eelnõust välja jäetud, kuna seda on kavas reguleerida Riigikogus menetluses oleva eelnõuga 902SE „Korralduseseaduse muutmise ja</p>

<p>seetõttu, et eelnõuga antav raadioside piiramise õigus ei sõltu mobiilside teenuse osutajate enda tegevusest. Samuti ei anna eelnõu mobiilside teenuse osutajatele kaasa rääkimise õigust või veto-õigust, kui luba piiramiseks seaduse alusel väljastatakse. Eelnõuga tekib juurde terve rida isikud, kellel õigus häireid tekitada on.</p> <p>Hetkel ei näi olevat piisavalt hinnatud mobiilsideteenuse toimimise ja kvaliteedi mõju olukorras, kus teine elutähtsa teenuse osutaja (riigi enamusosalusega ETO) seatakse eelisseisu ja õigustatakse häirete tekitamist.</p> <p>Isegi juhul, kui paigaldatakse piiramiseks häireseade konkreetsele objektile, levivad häired ka väljapoole ning mõjutavad piirkonnas tegutsevate mobiilside teenuse osutajatele teenust. Seadusest ja sageduslubadest tulenevalt on mobiilside teenuse osutajaid kohustatud tagama teenuse kättesaadavuse ja kvaliteedi, mistõttu on oluline, et kommunikatsioon ja mõju hindamine oleksid selged, koordineeritud ja läbipaistvad.</p> <p>Oluline on, et mistahes häiringu tekitamise puhul oleks peamine kommunikatsioon ja põhjendused riigi poolt (riigi julgeolek), et maandada avalikkuse ootusi ning vältida väärarusaamu elutähtsate teenuste võimaliku katkestuse või kvaliteedi languse kohta.</p>	<p>sellest tulenevalt teiste seaduste muutmise seadus (mehitamata sõidukite seire ja tõrje rollijaotus)“.</p>
<p>ITL-i seisukohad eelnõu kohta on järgmised:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Eelnõu ülesehitus ei taga piisavalt kaitset vältimaks ülemäärast mõju mobiilsideteenusele kui elutähtsale teenusele. 2. Isikute ringi laiendamine ei ole proportsionaalne ning ei arvesta piisavalt mobiilsidevõrkude toimimise ja avalikkuse ohutuse aspekti (sh hädaabikõned). 3. Eelnõu lisaks oleva rakendusakti „Raadioside piiramise tingimused ja kord“ (edaspidi: määruse kavand) tekst ei loo täiendavat selgust ega kindlustunnet, et piiramine oleks minimaalne, erandlik, põhjendatud ja kontrollitud. 4. Määruse kavand kordab eelnõu üldiseid põhimõtteid ega täpsusta menetlust ega kohustusi. 5. Puuduvad selged nõuded mobiilside teenuse osutajate kaasamisele, teavitamisele ja piiramise mõjude hindamisele. 6. Piiramise tehnilised nõuded on sõnastatud pigem soovitusena. 7. Ebaselgeks jääb mõiste „kolmas isik“ ja „sagedusloa omanik“. 	<p>1. märkus on võetud teadmiseks.</p> <p>Elutähtsa teenuse osutajate kriitilise taristu kaitset puudutav osa on eelnõust välja jäetud, kuna seda on kavas reguleerida Riigikogus menetluses oleva eelnõuga 902SE „Korralduseseaduse muutmise ja sellest tulenevalt teiste seaduste muutmise seadus (mehitamata sõidukite seire ja tõrje rollijaotus)“.</p> <p>Raadioside piiramine väljaõppeks või teadus- ja arendustegevuse eesmärgil toimub selleks ettevalmistatud keskkonnas (polügoonil), mis maandab piisavalt riske, kus raadioside piiramine võiks mõjutada üldkasutatavate mobiilsidevõrkude tööd. Raadioside piiramine riigikaitse või riigi julgeoleku eesmärgil on proportsionaalne meede, et hoida ära suurem ühiskondlik kahju võrreldes ajutise mobiilsideteenuse kvaliteedi halvenemisega.</p> <p>2. märkus on võetud teadmiseks.</p>

	<p>Vt punkt 1 selgitust.</p> <p>3. märkus on võetud teadmiseks. Rakendusakti kavand sätestab, et piiramise kestus peab olema minimaalne ja olema suunatud ohu tõrjumisele.</p> <p>4. märkus on võetud teadmiseks. Rakendusakti kavand täpsustab seaduse muutmise seaduse eelnõus sätestatut.</p> <p>5. märkus on võetud teadmiseks. Vt punkt 1 selgitust.</p> <p>6. märkus on võetud teadmiseks. Konkreetsamad nõuded esitatakse sagedusloal, mille väljastamisel TTJA kaalub vajalikke tehnilisi nõudeid, et raadioside piiramisest tingitud riskid oleks maandatud.</p> <p>7. märkust on arvestatud. Seletuskirja on täpsustatud.</p>
<p>Selgitame oma seisukohti järgmiselt: <u>1. Õigustatud isikute ringi laiendamine</u> Eelnõu näeb ette ulatusliku laienduse subjektidele, kellel oleks õigus raadiosidet piirata, omades selleks seaduslikku alust. Leiame, et sellisel kujul uutele õigustatud isikutele piiramise õiguse andmise korral: a) Ei ole tagatud, et piiramist kasutatakse üksnes vältimatu vajaduse korral. Kuna piiramine ei ole tehniliselt võttes üksnes lokaalne tegevus siis piiramisel kasutatavad seadmed tekitavad ilmselgelt häireid ka väljaspool konkreetset objekti või territooriumi. Seetõttu peab selline piiramine olema pigem erandlik, selgelt põhjendatud ning rangelt kontrollitud; b) Ei ole piisavalt hinnatud mõju mobiilsideteenuse kvaliteedile ja seeläbi ka avalikkuse ohutusele (sh hädaabikõnede);</p>	<p>Märkus on võetud teadmiseks. Elutähtsa teenuse osutajate kriitilise taristu kaitset puudutav osa on eelnõust välja jäetud, kuna seda on kavas reguleerida Riigikogus menetluses oleva eelnõuga 902SE „Korrakaitseaduse muutmise ja sellest tulenevalt teiste seaduste muutmise seadus (mehitamata sõidukite seire ja tõrje rollijaotus)“.</p> <p>Raadioside piiramine väljaõppeks või teadus- ja arendustegevuse eesmärgil toimub selleks ettevalmistatud keskkonnas (polügoonil), mis maandab piisavalt riske, kus raadioside piiramine võiks mõjutada üldkasutatavate mobiilsidevõrkude</p>

<p>c) Asetatakse elutähtsa teenuse osutajad olukorda, kus nad võivad samaaegselt olla nii segaja kui häirest mõjutatav teenusepakkuja. Pealegi see võib hakata mõjutama nende endi teenuseid.</p> <p>d) Piiramist läbi viivad uued isikud ja teenusepakkujad ei ole pädevad hindama ise piiramise proportsionaalsust ega mõju, mistõttu me ei saa toetada sellisel kujul teadus- ja arendustegevusega seotud õppeasutustele ja teisele elutähtsa teenuse osutajale iseseisvat piiramise õiguse andmist.</p> <p>ITL-i ettepanek õigustatud isikute ringi laiendamise osas on jätta piiramisõigus vaid julgeolekuasutustele, Kaitseväele, PPA-le, Päästeametile ning mitte laiendada seda isikute ringi, sh teadus- ja arendustegevuseks või teise ETO teenuse eelistamiseks. Teadus- ja arendustegevus ei peaks toimuma reaalsõrgus, vaid selleks ettevalmistatud keskkonnas (nt polügoonil, varjestatud ruumis). Ka eelnõu seletuskirjas tunnistatakse, et selline piiramine häirib paratamatult tavaelu ja teenuseid.</p>	<p>tööd. Raadioside piiramine riigikaitse või riigi julgeoleku eesmärgil on proportsionaalne meede, et hoida ära suurem ühiskondlik kahju võrreldes ajutise mobiilsideteenuse kvaliteedi halvenemisega.</p>
<p><u>2. Kiirmenetlus ja riskide hindamine ning kommunikatsiooniplaan</u></p> <p>Eelnõu näeb ette võimaluse anda piiramisloa kõrgendatud valmisoleku või eriolukorra ajal ilma tavapärasest menetluskorda järgimata.</p> <p>Leiame, et isegi kiirmenetluse puhul peab olema kohustuslik minimaalne riskihindamine ja mobiilside teenuse osutajate eelnev kaasamine. Piiramise mõju hindamisel tuleb arvesse võtta, et häired levivad alati ka väljapoole planeeritud ala. Seetõttu peab piiramisloa menetlus sisaldama:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ülevaadet riigi kommunikatsiooniplaanist piirkonna elanikele ja asutustele, • kõrvalmõjude süsteemset hindamist. <p>Kuna raadioside piiramised tekitavad häireid osutatavate teenuste kvaliteedile või sidevõrgu taristu erinevatele elementidele, siis ilma piiramise infota võib tekkida olukord, kus operaatorid peavad tegema asjatut tööd side kvaliteedi languse põhjuste väljaselgitamiseks. Mobiilside teenuse osutajad ei saa ega tohi olla olukorras, kus nemad peavad avalikkusele selgitama riigi poolt rakendatud meetmeid või vastutama teenuse kvaliteedi tajutava languse eest.</p> <p>Seetõttu tuleb eelnõus ja määruse kavandis selgelt sätestada:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Riigi avalik teavitamiskohustus seoses piiramise ja mõjudega; • Mobiilside teenuse osutajate teavitamise kohustus enne piirangu rakendamist või erandjuhul vahetult pärast seda. • Menetluse etappide sidumine konkreetsete tähtaegade ja infovahetusega osapoolte vahel ning tagada, et piiramise loa menetlemisel hinnatakse süsteemselt mõju ka 	<p>Märkus on võetud teadmiseks.</p> <p>TTJA hindab riske ka kiirmenetluse korral.</p> <p>Määruse kavandis on sätestatud uus ja tõhusam kord, kuidas käib sagedusloa taotluse kooskõlastamine. Uue korra kohaselt küsib TTJA Justiits- ja Digiministeeriumi, Kaitseministeeriumi, Kliimaministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Siseministeeriumi ning Sotsiaalministeeriumi haldusala asutuste käest objektide loetelu koos nendele lisatud piiravate tingimustega, mille kohta on asjaomasel ministeeriumil piiravaid tingimusi raadiosidet piirava raadiotehnilise vahendi kasutamiseks. Sellist päringut ei tehta igakordselt, kui sagedusloa taotletakse vaid infot küsitakse üks kord ning seda värskendatakse minimaalselt iga kahe aasta järel. Selline kord muudab sagedusloa menetlemise kiiremaks. Täna korra kohaselt küsib sagedusloa taotleja iga kord sagedusloa taotlemise käigu eelpool nimetatud ministeeriumitelt kooskõlastuse. Uus kord</p>

<p> mobiilsideteenusele. Mobiilsideteenuse häirimisega seotud riskid peavad olema hinnatud tegevuse kõikides etappides (ka loa andmisel), mitte üksnes järelevalve tasandil.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Piiramiseks õigustatud isiku selged õigused ja kohustused. Hetkel on määruse kavandis räägitud kolmandast isikust, sagedusloa omanikust täpsustamata, kas tegemist on piiramisega seotud sagedusloaga või keda selle sagedusloa omaniku all silmas peetakse. Regulatsioon peab olema kõigi osapoolte jaoks selge ja ühemõtteline, et vältida valesti tõlgendamise riske ja ettenähtud kohustuste täitmata jätmist. • Täpsustada määruse kavandis piiramise lubatavad tehnilised tingimused, sh kasutatavate raadioseadmete võimsus, geograafiline mõjuala, mõõtmiste teostamise kohustus, häirete ennetamine väljaspool vajalikku mõjuala. 	<p>võimaldab seetõttu TTJA1 ka kiirmenetluse korral hinnata kaasnevaid riske.</p> <p>Oluline on rõhutada, et kiirmenetlus on võimalik kõrgendatud kaitsevalmiduse, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal. See tähendab, et riik peab sellisesse olukorda jõudes igal juhul käivitama elanikkonna laiemat teavitust.</p> <p>Kolmandat isikut käsitletakse teadus- ja arendustegevust käsitlevas paragrahvis ja nende all peetakse silmas teadus- ja arendustegevusega tegelevaid ettevõtjaid, kes ise oma õigust raadiosidet piirava seadme kasutamiseks sagedusluba taotlema.</p> <p>Seadme kasutamiseks vajalikud tehnilised tingimused määratletakse konkreetse sagedusloaga. Sagedusloaga sätestatavad tingimused tulevad elektroonilise side seaduse § 11 lõikest 4.</p>
<p>ITL-i ettepanekud eelnõu muutmiseks:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eelnõu § 1 punktiga 6 muudetak ESS § 115 lg 1 – kitsendada isikute ring tagasi julgeolekuasutustele ja kui see on oluline siis teadus-ja arendustegevuseks vastavalt nõuetele selleks ettenähtud väljaõppe polügoonidel või laborites. • Eelnõu § 1 punktiga 7 lisatakse ESS § 115 lg 1¹ – lisada kohustus hinnata mõju ümbritsevale sidevõrgule ja raadiosidet kasutavatele teenustele, s.h mobiilsideteenusele. • Eelnõu § 1 punktidega 2-4 täiendatakse ESS § 14 (keeldumise alused) – täpsustada, et segamisluba ei tohi anda juhul, kui tehniline mõju sideteenustele, eriti mobiilsidele ületab mõistlikku taset. 	<p>Märkuseid ei ole arvestatud.</p> <p>Isikute ringi laiendamise vajadust on selgitatud eelnõu seletuskirjas.</p> <p>Teadus- ja arendustegevuse eesmärgil raadioside piiramine on võimalik selleks ettevalmistatud keskkonnas. See on eelnõus kirjas ja selgitatud seletuskirjas.</p> <p>Raadioside piiramine on vajalik ohuolukordade ennetamiseks või tõrjumiseks. Sellega võivad kaasneda teatavad ajutised mobiilside kvaliteedi häired konkreetses piirkonnas, kus raadiosidet piiravat seadet kasutatakse, kuid need häired on oma mõjult väiksemad, kui oht, mis võib</p>

	<p>realiseeruda, kui seda ei tõrjuta. Näiteks potentsiaalse pommi kahjutuks tegemine avalikus kohas.</p> <p>Mobiilside teenuse kontekstis hinnatakse hädaabi kättesaadavust.</p>
<p>ITL-i ettepanekud määruse kavandi muutmiseks:</p> <p>Määruse kavandis on puudulikud:</p> <ul style="list-style-type: none"> • geograafilise mõjuala nõuded, • maksimaalsed lubatud segamisel kasutatavate raadiosaateseadmete võimsused, • sideoperaatorite protsessi kaasamise kirjeldus ja vajalikud tehnilised meetmed; (teavitamine, mõõtmised). <p>Teeme ettepaneku:</p> <ul style="list-style-type: none"> • täpsustada tehnilisi kriteeriumeid : • lisada kohustuslik sideettevõtete eelinfoteavitus (v.a otsene oht); • lisada sideettevõtete kaasamine standardprotseduuridesse. <p>Lisaks täpsustada viiteid sätetele nii eelnõus kui määruse kavandis (vt määruse kavandi § lg 2 sisalduv viide ESS § 115 lg 2 p 1 ja 2, mida ei eksisteeri).</p>	<p>Märkused on võetud teadmiseks.</p> <p>Seadme kasutamiseks vajalikud tehnilised tingimused määratletakse konkreetse sagedusloaga. Sagedusloaga sätestatavad tingimused tulevad elektroonilise side seaduse § 11 lõikest 4.</p> <p>Eelnõust tulenevalt teavitatakse raadioside piiramisest TTJA-d. Kolmandad mõjutatud osapooled saavad seda infot pärida TTJA-st, mille TTJA väljastab kui teabe julgeoleku tase ei piira selle jagamist</p>
<p>Kokkuvõtteks leiame, et seadusest tulenev piiramise õigus ja alused peaksid olema minimaalsed, erandlikud ning jääma nn viimase võimaluse meetmeks. Me ei toeta seadusega õigustatud isikute ringi laiendamist teadus- ja arendustegevuse eesmärgil ja piiramatult nii, et piiramise sagedusloa omanikud võivad lihtsustatud korras häirida elutähtsat teenust.</p> <p>Selline laiendamine ei ole õigustatud olukorras, kus mobiilside teenuse osutajate kui elutähtsa teenuste osutajate kohustusi ei ole selle võrra vähendatud ega vabastatud elutähtsa teenuse osutamisest või teenuse kvaliteedi tagamisest.</p> <p>Loodame, et leiate võimaluse ITL-i ettepanekuid arvestada. Oleme valmis neid ka täiendavalt selgitama.</p>	<p>Märkus on võetud teadmiseks.</p>
<p>Eesti Standardimis- ja Akrediteerimiskeskus (e-mail 25.03.2026 MKMi)</p>	
<p>Edastan Eesti Standardimis- ja Akrediteerimiskeskuse (EVS) kommentaarid seoses EIS-s kooskõlastamisel oleva eelnõuga „Elektroonilise side seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seadus“ (EIS-i toimik JDM/26-0280).</p>	<p>Märkus on võetud teadmiseks.</p>

<p>Kahtleme, kas raadioside piiramise õiguse laiendamine on vajalik ja õigustatud ning kas riske on piisavalt hinnatud.</p> <p>Tegemist on ääretult laia normiga, mis võimaldaks näiteks ennetamise raames Kaitseväel ja Kaitseliidul üle Eesti raadiosidet piirata ilma kohustuseta hinnata meetme proportsionaalsust või sellega kaasnevat mõju vms. Kui vahetu ohu tõttu raadioside piiramisel kestab raadioside piiramine ohu tõrjumiseni ja võiks eeldada, et see aeg ei ole pikk, siis näiteks õppuste puhul tuleb arvestada ja näha ette regulatsioon, et raadiosidet ei tohiks piirata järjest kauem teatud ajast – see võimaldaks maandada raadioside piiramisest tulenevaid riske.</p> <p>Kuna raadioside piiramise piirkonnad võivad olla väga erinevad (tiheasustus, hajaasustus, mitmed olulise tähtsusega taristud lähestikku) ja sellest sõltub ka piiramise mõju ümbritsevale, siis toome näitena selle, et 2025. aastal kehtestas Kaitseväge lennupiirangu ala pooltes Eestis, kuna eeldati mehitamata õhusõiduki (MÕS) ohtu üle Venemaa Föderatsiooni piiri. Kui need kaks meedet esinevad ühel ajal (raadioside piirang ja lennupiirangu ala), siis võib juhtuda, et seatakse ohtu nt kõned kiirabisse, hobilennundus ja lennundus ning lennuohutus tervikuna.</p> <p>Seetõttu teeme ettepaneku ohu ennetamise, õppuste ning teadus- ja arendustegevuse eesmärgil raadioside piiramise korral sätestada seaduses selged raamid näiteks piirkonna, piiramise aja ja kestuse kohta (nt õppuste piirkond on mõni suurem linn, õppus toimub nädala sees ja see toimub kolm päeva – kuidas sellisel juhul riske maandada?) või seletuskirjas selgitada, kuidas sellisel juhul riske maandatakse (näiteks saab teadus- ja arendustegevuse eesmärgil raadiosidet piirata ainult vastaval polügoonil).</p>	<p>piiranguid ja lisatingimusi. Juhul kui luba taotletakse arendustegevuseks mitte ohu likvideerimiseks siis kõrvalised mõjud peavad olema oluliselt madalamad kui ohu ennetamisel.</p>
<p>2. Eelnõu § 1 p 6, ESS § 115 lg 1 p 3 – kuivõrd oluline on vaadata taristu kaitset tervikuna ning käsitleda seda koos riigikaitseobjektide taristukaitse nõuete määrusega, lähtudes kihilise kaitse põhimõttest – st füüsilised taristukaitse nõuded kombineerituna mh raadioside segamise võime ning aktiivsete tõrjemeetmetega, siis teeme ettepaneku lähtuda kehtivast riigikaitseobjektide õigusraamistikust, arvestades, et riigikaitseobjektide protsessis on juba paigas selged kriteeriumid objektide nimetamiseks, valimiseks ja hindamiseks ning vajaduse korral ka nende kaitse nõustamiseks.</p> <p>Riigikantselei ettevalmistatud korrakaitseseaduse ja sellest tulenevalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (mehitamata õhusõidukite tõrje rollijaotus) kohaselt võimaldatakse raadiosidet piirata turvatöötajal ja turvajuhil mehitamata õhusõidukist lähtuva ohu tõrjumiseks turvaobjektidel, mis on riigikaitseseaduse alusel määratud alaliseks või ajutiseks riigikaitseobjektiks ja kui raadioside piiramise vajadus tuleneb riigikaitseseaduse § 85 lõike 1 punktis 2 nimetatud riigikaitseobjekti turvaplaanist,</p>	<p>Märkust on arvestatud.</p> <p>Vastav muudatus on eelnõust välja jäetud.</p>

<p>turvategevuse seaduses sätestatud alusel ja korras. Palume see muudatus eelnõust välja jätta ning Riigikantselei lisab sätte muudetud kujul enda ettevalmistavasse paketti.</p>	
<p>3. Olete seletuskirjas märkinud, et raadioside piiramine mõjutab selle mõjupiirkonnas viibijate jaoks sideteenuste kättesaadavust, kuid seda vähesel määral. Juhime tähelepanu, et raadioside piiramine ei pruugi mõjutada ainult sideteenuste kättesaadavust. Raadioside piiramine mõjutab ka lennuliiklust ja lennuohutust, samuti näiteks haiglate tööd. Palume teil seletuskirja täiendada ja selgitada välja kõikvõimalikud ohud, mida raadioside piiramine võib kaasa tuua, ning selgitada, kuidas võimalikke ohte maandada.</p>	<p>Märkust on arvestatud.</p> <p>Seletuskirja on täpsustatud.</p>
<p>4. Samuti toote seletuskirjas esile, et raadioside piiramist rakendatakse üksnes vahetu ohu tõrjumise hetkel ning raadioside piiramist võimaldavad seadmed ei tööta alaliselt (lk 7). Palume tuua näiteid, kui kaua võib kesta raadioside piiramine. Kuivõrd eelnõus reguleeritakse ka teadus- ja arendustegevuse raames raadioside piiramist, kas tuleb seletuskirjas märkida, kuidas sellisel juhul raadioside piiramist rakendatakse – kui ei tõrjuta ohtu, siis kui kaua töötavad raadioside piiramist võimaldavad seadmed? Samuti palume analüüsida, kas võib olla raadioside piiramise tagajärjel ka oht kellegi elule või tervisele (näiteks ei saa sel ajal kutsuda kiirabi, väikesaarelt ei ole võimalik inimest õhusõidukiga mandrile haiglasse tuua), ning kui on, siis kes sellisel juhul tekkinud kahjude eest vastutab.</p>	<p>Märkus on võetud teadmiseks.</p> <p>Raadioside piiramise ajalist kestvust reguleeritakse sagedusloa tingimustega. Näiteks tavapraktika droonitõrje eesmärgil raadioside piiramisel on kestus maksimaalselt 5 minutit, mille järel tuleb veenduda kas oht on jätkuv, ning ohu olemasolus veendumisel võib uuesti 5 minutit tõrjuda. Ohu olemasolu või selle kadumises veendumiseks saab rakendada drooniradareid või nende puudumisel veendudtakse visuaalselt.</p> <p>Teadus- ja arendustegevuse kontekstis tuleb samuti hinnata millise minimaalse ajaga saavutatakse soovitud tulem ning vastavad piirangud pannakse sagedusloale. TTJA loa andmisel järgib minimaalsuse põhimõtet et minimeerida kõrvalised mõjud.</p> <p>ESS § 14. sätestab keeldumise alused sagedusloa andmisele kus TTJA võib keelduda loa andmisest kui taotleja tegevus võib ohustada inimeste tervist või keskkonda. Hädaabi kättesaadavust hinnatakse sõltuvalt ohu tõsidusest mida neutraliseeritakse.</p>